

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه افسری امام علی (ع)

معاونت پژوهش

بهداشت عمومی و نظامی

مرتضی اکبری

۱۳۹۴

سرشناسه: اکبری، مرتضی، ۱۳۴۲ -

عنوان و نام پدیدآور: بهداشت عمومی و نظامی

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع)، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۳۸ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی).

شابک: ۲-۱۳-۷۹۲۲-۶۰۰-۹۷۸-۱۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است

یادداشت: military public health

یادداشت: کتابخانه

شناسه افزوده: دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۶۰۶۰۹

عنوان کتاب: بهداشت عمومی و نظامی

مؤلف: مرتضی اکبری

ویراستار علمی: اسماعیل منیدی نیا

ویراستار ادبی: مهران شرمازی

صفحه آرا: امید حضوری

طراح جلد: علی محمدی

مدیر مسئول انتشارات: حمیدرضا بیات

ناشر: انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع)

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۰۰۰۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴

شابک: ۲-۱۳-۷۹۲۲-۶۰۰-۹۷۸

صندوق پستی: ۱۳۱۷۸۹۳۴۷

تلفن: ۶۶۴۶۷۴۴۴

پست الکترونیک: Imamali.nashr93@gmail.com

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی (ره)، روبروی مجلس سابق، دانشگاه افسری امام علی (ع)

کلیه حقوق برای دانشگاه افسری امام علی (ع) محفوظ است.

سخن انتشارات معاونت پژوهش دانشگاه افسری امام علی^(ع)

دانشگاه افسری امام علی(ع) با توجه به قدمت و سابقه حرفه‌ای خود، سال‌ها است که با تهیه و تدوین کتب علمی، نظامی و آموزشی مورد نیاز، سعی در تعالی روز به روز دانش علمی دانشجویان این دانشگاه دارد؛ و با هدف پرورش دانشجویان دانش‌مدار، هوشمند و متعهد، در راستای پاسداری و دفاع از تمامیت ارضی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، گام‌های استوار و مؤثری برداشته است.

بر اساس مصوبات شورای پژوهشی و آموزشی دانشگاه، چاپ و نشر کتاب‌های آموزشی و کمک آموزشی سرلوحه کار قرار گرفته و در راستای تحقق این اهداف، با حمایت از تألیف، گردآوری و ترجمه‌ی کتب علمی، نخست منابع درسی مورد نیاز تأمین گردیده و در مرحله بعد، تدوین منابع علمی، کمک آموزشی و پژوهشی در دستور کار قرار گرفته است.

برای چاپ کتاب علاوه بر ارزش علمی، می‌بایست اهداف عالی ارتش جمهوری اسلامی ایران، اهتمام به محوای علمی و معنوی کتاب، هماهنگی با سرفصل‌های وزارت علوم و کاربردی و تخصصی کردن کتاب‌ها تدوین شده و ... لحاظ شود که دشواری‌ها و موانع راه بر هیچ یک از صاحب‌نظران پرسیدنیست.

امید آنکه گام‌های ارزشمند و مفید که برداشته شده، سرآغاز حرکت و پویایی بیش از پیش این دانشگاه مقدس باشد.

از این‌رو از تمامی منتقدان، استادان و هیأت‌های علمی تمامی دانشگاه‌های کشور یاری و مدد می‌جویم تا آنکه هر گونه کاستی و نقص‌های احتمالی را هرچه کم و ناچیز باشند، متذکر گردند.

ان شاء...

در سال‌های ۱۳۸۰ و قبل از آن اپیدمی‌های مختلفی در سطح پادگان‌های نیروهای مسلح مشاهده می‌گردید، که در بررسی آنها اغلب یک غفلت کوچک مانند عدم واکسیناسیون و یا عدم کنترل و بازدید به موقع از اماکن بهداشتی و یا منابع آب و یا نداشتن آموزش باعث بروز اپیدمی و درگیر شدن بخش عظیمی از سرمایه‌های انسانی و مادی در سطح پادگان برای کنترل آن می‌شد. در پی جلسات مختلفی که برای علت یابی این قبیل موارد در سطح اداره بهداشت و درمان ستاد کل نیروهای مسلح برگزار می‌شد، عوامل موثر در این اپیدمی و طغیان‌ها اغلب مشترک و یکسان بود این موضوع مسوولین امر بهداشت در سطح نیروها و سازمان‌ها را با هم‌هانگی و مدیریت اداره بهداشت ستاد کل به فکر اجرای طرحی برای آگاه سازی فرماندهان از علت عوامل این بیماری‌ها و طغیان‌ها انداخت تا توسط آگاه سازی فرماندهان بتوانند از شیوع و بازگشت و بروز کاسته و سطح بهداشت پادگان‌ها را افزایش دهند. لذا در ابتدای سال ۱۳۸۰ هفت موضوع مهم که سهم اصلی در ارتقاء بهداشت پادگان‌ها داشتند شناسائی و هفت کارگروه نیز تشکیل داده شد. "کارگروه آموزش و بهداشت"، "کارگروه باورهای دینی و بهداشت"، "کارگروه بهداشت عمومی"، "کارگروه منابع انسانی و بهداشت"، "کارگروه مهندسی و بهداشت"، "کارگروه امداد و بهداشت" و "کارگروه پزشکی جامعه‌نگر" تشکیل گردید، و طی جلسات مختلفی که در سطح ستاد کل و با حضور کارشناسان هر بخش تشکیل گردید، هر یک از موضوعات فوق را مورد بررسی قرار داده و مواردی را که هر یک از این حوزه‌ها می‌توانند در جهت ارتقاء بهداشت انجام دهند مشخص و به قسمت‌های مزبور ابلاغ شد پس از اتمام کار، همایشی با حضور فرماندهان عمده ستاد کل و نیروهای ستاد کل در سالن همایش‌های نیروی زمینی سپاه تشکیل و در این همایش رؤسای کارگروه‌ها به نقش حوزه خود جهت ارتقاء بهداشت اشاره کرده و نسبت به تبیین موارد مرتبط اقدام نمودند.

در انتهای این همایش بیانیه‌ای صادر گردید، که مقرر شد فرماندهان عمده یگان‌ها با تأسی از دستاوردهای این همایش در جهت ارتقاء بهداشت در یگان‌های خود اهتمام ورزند و مصوبات این همایش نیز به عنوان طرح امام رضا (ع) که در واقع طرح ارتقاء بهداشت نیروها و

سازمان‌های نیروهای مسلح می‌باشد ابلاغ گردید، و با پیگیری فرماندهان و مدیران ستادی به دستاوردهای خوبی نایل گردید که پس از تکمیل در چند سال اخیر محورهای آن به ۱۰ محور افزایش یافته و یکی از مصوبات طرح امام رضا (ع) نیز ایجاد دو واحد درس بهداشت در مراکز فرهنگی بخصوص مراکزی که نقش تربیت فرماندهان را به عهده دارند، می‌باشد. و در همین راستا این کتاب که مجموعه‌ای از مطالب علمی و تجربی در زمینه بهداشت عمومی می‌باشد توسط اینجانب برای دانشجویان امام علی (ع) تدوین گردید. امید است که، مطالعه آن نقش مهمی در افزایش اطلاعات بهداشتی دانشجویان عزیز داشته باشد، و انشاءالله در آینده با داشتن معلومات بهداشتی مناسب مشکلات بهداشتی کمتری را در یگان‌های خود شاهد باشند.

معاونت بهداشت و کنترل غذایی ابهد نزاجا

سرهنک دکتر مرتضی اکبری

با تشکر از کلیه اساتید و دانش‌اسان که در تدوین این کتاب مرا یاری فرمودند:

آقای دکتر محمد قاضی‌زاده؛

آقای دکتر نادر شهباز؛

آقای دکتر اسماعیل مجیدی‌نیا؛

کارشناس ارشد روانشناسی آقای حسین زندی‌فر؛

کارشناس ارشد بهداشت محیط خانم نجمه بیات؛

کارشناس گرافیک خانم مریم سهرابی؛

و با تشکر ویژه از جناب سرهنک حبیب الله رسولی معاون پژوهش دانشنده افسری امام علی (ع).

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

«الصحة افضل النعم: سلامتی بالاترین نعمت‌هاست».

نیروهای نظامی ضامن امنیت مرزها و حدود و ثغور کشورند و محصول تلاش آنها ایجاد امنیت است که این مهم در زمان جنگ با مقابله با نیروهای متجاوز و در زمان صلح با پاسداری و صیانت از مرزهای کشور و پیشگیری از تجاوز دشمن تحقق می‌یابد.

در بعد سلامت نیز انسان‌ها همواره با تهدیدهایی مواجهند که در صورت آگاهی نداشتن یا بی‌اهمیت شمردن آنها دچار بیماری می‌شوند. این بیماری‌ها ممکن است جسمانی یا روانی باشند. بنابراین پیشگیری و بهداشت یک روند پویا و زنده است که می‌تواند از بوجود آمدن بیماری به نحو چشمگیری بکاهد و امید به زندگی را افزایش دهد. همانطور که انسان سالم محور توسعه پایدار می‌باشد، سرباز سالم نیز محور امنیت و سلامت است لذا توجه و افزایش آگاهی کارکنان، فرماندهان و مسئولین بهداشتی یگان‌های نظامی که مخاطب اصلی این کتاب هستند، ضامن سلامت و در نهایت امنیت کشور خواهد بود.

آب سالم، تغذیه سالم، محیط سالم، توجه به مسائل مادی و معنوی همه عواملی هستند که در پیشگیری از بیماری‌های جسمی و روانی تأثیر دارند لذا تمام قسمت‌هایی که به نوعی با این عوامل سر و کار دارند در امر ارتقاء بهداشت و پیشگیری از بیماری‌ها خیل می‌باشند و بر شاخص‌های بهداشتی تأثیر گذارند.

گرچه خدمات پزشکی می‌تواند تا حدودی سلامت افراد را به انسان بازگرداند، اما تمرکز بر درمان بیماری‌ها بدون توجه به بهداشت و پیشگیری، حکم چسب زدن بر مشکلات بهداشتی جامعه را خواهد داشت. رسیدن به سلامت تنها به وسیله فناوری پر هزینه امکان پذیر نخواهد بود بلکه دگرگونی در ارتقاء سلامت یک جامعه از راه پیشگیری بدست خواهد آمد و یکی از اقدامات مهم در بحث پیشگیری، آموزش بهداشت است.

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

سرتیپ احمد رضا پوردستان

فصل اول: کلیات.....	۱
فصل دوم: طرح امام رضا(ع).....	۶
فصل سوم: تصفیه و بهداشت آب.....	۱۷
فصل چهارم: پیشگیری از مسمومیت‌ها و عفونت‌های غذایی.....	۳۷
فصل پنجم: تغذیه و بهداشت مواد غذایی.....	۴۸
فصل ششم: تصفیه فاضلاب.....	۶۲
فصل هفتم: خوگیری یا سارش در محیط‌های جدید.....	۷۶
فصل هشتم: مبارزه با حشرات و جوندگان.....	۸۷
فصل نهم: آشنایی با برخی بیماری‌های واگیر و غیر واگیر.....	۱۱۰
فصل دهم: مدیریت مواد زائد جامد.....	۱۳۱